

71915
Warszawa, dn 10/V 1921 r

Do

Pana Mjra SWITALSKIEGO

Belweder -

Przesyłam do poufnego wykorzystania raport
Nr 42

Łacząc uścisk dłoni

K. Świątkowski

R A P O R T Nr. 42.

Warszawa, dn. 7 maja 1921 r.

W sprawie
układu
handlowego
Anglo-bol-
s-zewickiego.

W celu uspokojenia zdenerwowania wywołanego przesileniem ekonomicznem rząd angielski szuka w Rosji zbytu dla swych towarów.

Ponieważ zaś bolszewicy ponadawali już koncesje szwedom, Niemcom i amerykańkom - i ponieważ Rzym rokował z Moskwą - przeto rząd angielski wystąpił w ich imię i podpisał 16 marca 1921 r. układ handlowy z Sowdepją.

Do tego pośpiechu w znacznej mierze przyczyniła się również troska o Indie - gdzie ruch nacjonalistyczny Gandy'ego, posunął się tak daleko, że uznano za konieczne jaknajszybsze podpisanie układu - który choć w części zapobieże - agitacji bolszewickiej w Indiach.

W myśl planów swej polityki europejskiej, przed podpisaniem konwencji z bolszewikami, Anglja zapewniła Niemcom powodzenie plebiscytu Górno-Slaskiego - przez przyjęcie na Konferencji Londyńskiej niemieckich postulatów plebiscytowych, wbrew poprzednio przez Radę Ambasadorów w Paryżu - uchwalonemu projektowi. /O łączności sprawy Górno-Slaskiej z układem handlowym Anglo-Bolszewickim- vide raport z dnia 23.III. 1920r. "W sprawie polityki zagranicznej Francji i Anglji."/

Łącznie z tem - na wypadek ewentualnego podziału Górnego Śląska, Anglja pozyskała za pośrednictwem pułk. Toundy z Kolonii i swego przedstawiciela Komisji Międzysojuszniczej w Opolu pułk. Parsivalla - włoskiego przedstawiciela tejże komisji gen Marini dla swej koncepcji opracowania, wspólnie dla Rady Najwyższej, bez udziału gen. le Rond - osobnego raportu co do granic i podziału ziemi Śląskiej.

Po ukończeniu powyższych przygotowań i wymóg-
szy w dodatku na Francji zmianę orientacji jej polityki

KLASZCZĄCE EGZEMPLARZOM WOKRĘG POLSKIEJ

ADJUTANTOWI GENERALNEMU

WARSZAWA
L. Dz. 49175 dnia 10.5.1921 r.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES

na blizkim wschodzie za poczynione jej na konferencji Paryskiej ustępstwa w sprawie odszkodowań niemieckich, mogła Anglja przystąpić spokojnie do podpisania leżącego w programie jej polityki wschodniej - układu handlowego z bolszewikami.

Amerykanie z Hardigem na czele, zasadniczo sktytykowali konwencję anglo-bolszewicką, wykazując jej bezpłodność ekonomiczną, jak i wynikające z niej niebezpieczeństwa polityczne.

Politycy amerykańscy są zdania, iż umowa anglo-bolszewicka, przede wszystkim zmierza do zapewnienia zaoprowiantowania i uzbrojenia tej olbrzymiej armii rosyjskiej, która może w chwili obecnej jest największą armją na świecie, a która może być użyta przeciw jednemu z państw sprzymierzonych z Anglją, lub nawet przeciw wszystkim razem.

Układ z bolszewikami podpisano wtedy, gdy tym ostatnim groziło zupełne bankructwo ekonomiczne. Według danych zebranych przez francuskie towarzystwo badań ekonomicznych, czerpiące swój materiał przeważnie ze źródeł bolszewickich, widać, że ogólna produkcja w Sowdepji spada z błyskawiczną szybkością; zdemoralizowanie i znęcanie do tego stopnia już ogarnęło robotników, że nawet zadekretowana w październiku r. ubiegł. mobilizacja pracy - pozostała bez skutku.

Jako przykład może posłużyć fakt, że dla znalezienia 5 ludzi potrzebnych do oczyszczenia kotłów w zakładach Obychowskich, potrzeba było dwumiesięcznych rokowań z robotnikami.

Poza tem produkcja węgla w Zagłębiu Donieckim i Moskiewskim spadła z 10 milionów tonn w roku 1918, na 5,048,000 tonn w roku 1920. - Przez co transporty węgla, nafty i drzewa stale się ~~zmniejszają~~ zmniejszają - co w następstwie spowodowało ograniczenie ruchu kolejowego do minimum, i ta niewielka ilość kursujących

NEW YORK
ARCHIVES

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVE
New York

dzisiaj jeszcze pociągów, musi posiadać silną eskortę wojskową, gdyż ludność rabuje wagony na opał.

Równie rozpaczliwie przedstawia się stan zasiewów i żywego inwentarza, do tego stopnia, iż nawet organ bolszewicki "Ekonomičeskaja Żizn" przewiduje na okres przedświąteczny wielki kryzys w porównaniu z którym, kryzys 1919 r. był niczem.

Na poparcie tego twierdzenia "Ekonomičeskaja Żizn" - przytacza fakt, iż 22 konsumujące prowincje, nie posiadają zapasów zboża na zasiewy, a tem samem są zagrożone głodem.

Wobec powyższych danych udawadniających bankructwo bolszewizmu w niedalekiej przyszłości, konsolidowanie ich przez sukces dyplomatyczny było rzeczą bardzo nieogłędną.

Podpisanie aktu konwencji nie tylko, że już samo przez się wzmacnia powodzenie bolszewizmu, ale podkreśla jeszcze czyny, których wrogi charakter był zawsze widoczny; jednocześnie zaś przejmuje zobowiązania, które wywrzeć mogą bardzo ujemny wpływ na spokój w Europie.

Sukces dyplomatyczny bolszewików jest wielki i wyrażny, da on się ująć w następujących 5-ciu punktach.

1/ Zostawia on bolszewikom wolne ręce - do atakowania Anglii w Azji, bez obawy represji.

2/ Nowo zredagowany tekst traktatu nie zawiera już dawnego punktu, że rząd bolszewicki, powinien się stać legalnym.

3/ Z listy krajów gdzie bolszewikom nie wolno prowadzić propagandy, skreślono Azję Mniejszą i Persję.

4/ W artykule wyliczającym kraje w których nie wolno bolszewikom prowadzić propagandy, jest mowa - tylko o propagandzie urzędowej.

5/ Dwie poprawki wprowadzone do art. 1-go i 2-go usunęły na przyszłość groźbę interwencji angielskiej. Anglja wyrzeka się bowiem w 1-szej poprawce - "wszelkiej akcji, lub wrogiego przedsięwzięcia, wszelkiej propagandy oficjalnej, pośredniej lub bezpośredniej, w krajach które stanowiły część byłego cesarstwa rosyjskiego i stały się niezawisłe".

/Charakterystycznym jest, że bolszewicy szczególnie zastrzegli się co do propagandy Anglji, niż anglicy co do propagandy bolszewickiej/.

Druga poprawka głosi, że "Angla nie będzie brała udziału w żadnym zarządzeniu któreby ograniczyło prawo okrętów rosyjskich, do swobodnego krążenia po pełnym morzu." -

Przedstawione powyżej dane, w szczególności dwie ostatnie poprawki, równają się - de facto przy złączeniu "przychylnej neutralności" - na wypadek gdyby bolszewicy zaatakowali Polskę lub państwa bałtyckie.

Tem samym więc, układ anglo-bolszewicki zasadniczo uwydatnia nieprzychylność Anglji względem Polski, gdyż, powyższa deklaracja, jako podpisana w późniejszym terminie, niż traktat wersalski, "względnie" anuluje gwarancje dane Polsce przez Anglję w powyższym traktacie.
